

JURNAL DE FESTIVAL INTERNATİONAL

Radio România a organizat, între 23 septembrie - 1 octombrie la Sala Radio din București, ediția a III-a a Festivalului Internațional al Orchestrelor Radio. „RadiRo”, o manifestare unică în lumea muzicală contemporană.

Potrivit celor spuse de directorul de onoare ale prezentei ediții, dirijorul Kristjan Järvi, s-a apreciat cu această ocazie că Bucureștiul este actualmente cel mai important loc de întâlnire al orchestrelor radio performante din întreaga lume. Putem sintetiza acest fapt prin modul în care, timp de nouă seri, Bucureștiul, capitală autentică a muzicii clasice, într-un maraton de nouă concerte, a reunit șase orchestre radio a căror reputație

*Orchestra Simfonică din Shenzhen,
dirijor Lin Daye, Zhang Zuo – pian*

excelentă în Europa și Asia nu mai are nevoie de comentarii. Un semnal de „extindere media” al Festivalului, dincolo de spațiul european, prezența *Orchestrai Simfonice din Shenzhen* este primul concert al ansamblului în România și aduce, tot pentru prima dată la București, două nume de referință din viața muzicală a Chinei: pianista Zhang Zuo, una dintre cele mai bine cotate soliste în plan internațional, și dirijorul Lin Daye. Interpreții chinezi au evoluat alături de violonistul român Gabriel Croitoru. Promovând un dialog între culturi continentale, programul concertului propunea publicului capodopere ale repertoriului românesc – „Rapsodia nr. 1, op.11” de Enescu – și internațional – Rachmaninov, Saint – Saëns și Rimski Korsakov. Fondată acum mai bine de trei decenii, în 1982, *Orchestra Simfonică din Shenzhen* are renumele unuia dintre cele mai apreciate ansambluri simfonice din China. Printre performanțe menționăm că a susținut turnee în patru continente și a colaborat cu dirijori și soliști de primă mărime ai podiumului muzical chinez și internațional. Dirijorul Lin Daye, laureat la Concursul Internațional de dirijat „Sir Georg Solti” de la Frankfurt, din 2012, impresionează prin prestația sa la pupitrul orchestrei, gesturi decise, indicații energice care domină ansamblul, fără a insista pentru obținerea unui stil pregnant expresiv. Momentul culminant al interpretării sale în compania *Orchestrai simfonice din Shenzhen* a fost „Seherazada op. 35” de Rimski-Korsakov, o versiune cu contraste și imagini poetice impresionant și personal

realizată. Pianista Zhang Zuo, solistă a mai multor orchestre prestigioase, figurează pe afișul unor festivaluri ca BBC Proms, Ravinia Festival sau Beethoven Festival, fiind distinsă cu locul I la prima ediție a Concursului pentru Pian din China, premiată la în cadrul „Bachauer International Artists Piano Competition” și la „Queen Elizabeth Competition”. Artista și-a demonstrat disponibilitatea tehnică și incisivitatea solistică în redarea „Concertului nr. 2 în do minor pentru pian și orchestră, op. 18”, de Rachmaninov, rezistând la replicile dominante ale orchestrei. În această partitură, conferind succes fiecărui interpret capabil a susține prioritar expresia romantică ce-i asigură celebritatea, pianista a găsit soluții personale meritorii pentru atenția melomanilor.

Cu rol de gazdă ca expresivitate și sonoritate proprie temperamentului său demn de vioara enesciană Guarneri - „Catedrala”, Gabriel Croitoru a impus un moment de distincție, integrat în programul muzicienilor din China cu „Introducere și Rondo capriccioso” de Saint-Saëns. Cea dintâi întâlnire a bucureștenilor cu un ansamblu simfonic chinez reprezintă, cum spunea directorul de onoare al Festivalului, Kristjan Järvi, „...rezultatul unei idei extraordinare și o realizare desăvârșită a acesteia”.

24 - 25 septembrie. Titlurile de noblete ale orchestrei Radio NRK din Norvegia

Următoarele două seri de Festival RadiRo au adus, sâmbătă și duminică, pe scena Sălii *Radio Orchestra Simfonică Radio NRK* din Norvegia. Personalități ilustre, începând cu primul dirijor al Orchestrai simfonice Radio NRK din Norvegia, Øivind Bergh, precum și cu dirijori și interpreți internaționali celebri au determinat apoi privilegiul ca *Orchestra Simfonică Radio NRK* să cucerească renumele ce îi dă dreptul de a susține tradiționalul concert cu ocazia decernării Premiului Nobel pentru Pace de la Oslo. Activitatea acestei orchestre poate fi privită ca o evoluție paralelă a ansamblului cu istoria Radiodifuziunii Norvegiene, ilustrând cultura muzicală națională din

*Orchestra Simfonică Radio din Norvegia,
dirijor Miguel Harth – Bedoya, Tine Thing Helseth – trompetă*

secolul XX. Iată ideea principală a invitării ansamblului în cadrul celei de a treia ediții a Festivalului RadiRo, pentru relizarea următoarelor două demonstrații interpretative.

La pupitrul acestor programe cu care au continuat serile muzicale în cadrul Festivalului s-a aflat dirijorul-șef Miguel Harth-Bedoya, director muzical al „Fort Worth Symphony Orchestra”. Un temperament „incendiar”, capabil a solicita integrarea strălucitoare a fiecărui component al membrilor formației pe care o conduce,

acest dirijor ne convinge cu fiecare lucrare pe care o prezintă publicului că slujește ideea esențială a performanței, fără de care nu s-ar putea impune valoarea unei înregistrări Radio. Plină de viață, redarea captată de microfoane comunică ascultătorului conținutul, mesajul și valoarea muzicii difuzate.

Începutul primei primei seri de concert, cu fragmente din „Peer Gynt” de Grieg, putea fi asemănat unei flăcări incitante; redade dezinvolt, vioi și colorat de trompetista Tine Thing Helseth, cu o prezență tonifiantă în mijlocul muzicienilor norvegieni, „Variațiunile pe un cântec popular norvegian”, de A. Janson au vibrat la mesajul folclorului nordic. Firește, capodopera britanicului Edward Elgar, „Variațiunile Enigma”, a impus imaginea perfecțiunii inter-pretative a marelui repertoriu, provocare susținută cu brio de dirijorul peruan Miguel Harth-Bedoya, discipolul lui Seiji Ozawa.

În a doilea program, spectatorii au fost cu atât mai interesați de creația lui Geirr Tveitt, nume de pregnanță componistică norvegiană în mijlocul secolului trecut, oferind un florilegiu de prelucrări melodice naționale „Hardingtonar, op. 151”. Cu celebrisimul „Concert în la minor” de Edward Grieg, care definește romantismului național, pianistul Vadym Kholodenko, laureat al Concursului „Van Cliburn”, a demonstrat o notorietate internațională bine meritată (un supliment senzațional executat, „Mephisto Walz” de Liszt, o confirmă). Numeroșii creatori norvegieni – inclusiv Grieg –, formați în școala componistică germană a secolului XIX, datorează modele de creație lui Robert Schumann, a cărui „Simfonie a II-a” a fost lucrarea finală susținută de oaspeții nordului european, încheind cu succes, expresivitate și noblețe, sub bagheta lui Miguel Harth-Bedoya, prezența lor bucureșteană la Festivalul RadiRo.

26 septembrie. Competiția „Carminei Burana” de Carl Orff

Am constatat cu satisfacție decizia organizatorilor Festivalului de a intra competițional cu ONR în cea de a treia ediție RadiRo recomandând un mare spectacol vocal simfonic: „Carmina Burana” de Carl Orff. Realizarea *Concertului nr. 1 în Do Major* de Haydn, valoroasă semnătură interpretativă a violoncelistului Răzvan Suma – Director al Orchestrelor și corurilor Radio – a autentificat această manifestare programată în cea de a patra zi.

Vorbind despre „Carmina Burana”, capodoperă ce nu are precedent, muzicologul german Hermann Danuser concluziona: „Vă pot vorbi despre „Carmina burana”, vă pot explica și mai în detaliu procesul de creație, sursele și intențiile compozitorului, vă pot traduce textele...Există însă un suflet, un secret al acestei partituri, pe care nu vi-l pot explica. Șansa de a descoperi acest secret vă aparține doar dumneavoastră, ascultătorilor...” Dirijorul american de origine română, ales pentru a crea această

cantată scenică în competiția festivalieră, Cristian Măcelaru, pare că deține totuși acest secret. Definirea genului este dificilă, căci această „Cantată scenică” se încadrează cu egale șanse de reușită într-un concert vocal-simfonic, într-un concert cu montare scenică sau într-un spectacol coregrafic (contemporaneitatea adăugând acum și dimensiunea filmică). Poate că aceasta a fost și dorința autorului care, de-a lungul vieții sale de creator, a căutat mereu soluții noi de dialogare cu publicul. Adesea le-a găsit, dar niciodată nu a reușit să depășească „marca înregistrată” a acestei capodopere (primele prezentări de concert în România datează din 1958, la Arad și București, sub bagheta dirijorului Nicolae Boboc).

Multituinea participării orchestrale alături vocilor soliste pe cele ale corului de copii (dirijor Voicu Popescu) și corului academic (maestru de cor Ciprian Țuțu), în succesiunea unor tablouri muzicale expozițive, dominate

Orchestra Națională Radio,
dirijor Cristian Măcelaru, Răzvan Suma – violoncel

de senzaționala inspirație timbrală, melodică și ritmică a lui Carl Orff. Soprana rusă Olga Pudova impresionează prin puritatea vocii, tenorul american Sunnyboy Dladla răspunde pozitiv unicului episod solicitat de partitură, iar baritonul Șerban Vasile combate pentru succesele sale de concert și de operă. Fiecare dintre soliști și-a impus în particular prezența în imaginile „Carminei Burana”. Cele trei ansambluri, de asemenea, și-au conturat personalitatea împlinirii

calitative, răspunzând eficient sugestiilor energice și generoase ale dirijorului Cristian Măcelaru, care a trăit din plin sentimentul victoriei, conferit de ansamblul aplauzelor entuziaste ale publicului.

27 - 28 septembrie. Radio MDR Leipzig, un profesionalism muzeistic exemplar

Natura estetic-muzicală a Festivalului RadiRo cuprinde informațiile de cronică și muzeistice ale personalității ansamblurilor simfonice implicate în procesul de înregistrare și transmisie radiofonică. *Orchestra simfonică Radio MDR* din Leipzig ocupă, din această perspectivă, o poziție prioritară, conferită de istoria realizărilor sale în cadrul Radiodifuziunii din Germania, înscriind în palmaresul său nume dirijorale de primă mărime europeană – de la Abendroth, Kegel, Hauschild până la actualul dirijor principal Kristjan Järvi (2012), director de onoare al Festivalului. Distincții semnificative însoțesc realizările acestei orchestre, culminând cu premiul „European Culture Award”. Impresionantă deci invitarea și prezența formației la cea de a treia ediție RadiRo, contribuind la prestigiul acestui Festival.

Aflată cu două programe pe podiumul Studioului de concerte „Mihail Jora” al Societății Române de Radiodifuziune, sub conducerea celebrului dirijor Kristjan Järvi, Orchestra a desfășurat o demonstrație de repertoriu romantic și modern direcționată spre împlinirea preferințelor publicului.

Începutul primului concert a fost dedicat unei muzici moderne mai dificil de ascultat datorită versiunilor repetitive ale motivelor. "Variațiuni pentru suflători" este o lucrare a , scrisă în , cu formule fără acces lesnicios la public, poate în contrast cu aplicația voit expresivă a dirijorului. Continuarea programului a devenit însă atractivă pentru melomani, căci ni s-a oferit o audiție mai puțin cunoscută nouă, a "Concertului nr. 4 pentru pian" de Rachmaninov. Un discurs pasional, dramatic și liric, construit cu abilitate de pianistul Denis Kozhukhin în valuri romantice, a reprezentat pledoaria sa convingătoare în favoarea marelui compozitor rus, dovedind că tânărul interpret împlinește o ascensiune spectaculoasă în primii ani ai carierei ce l-a impus prin obținerea marelui premiu la Concursul "Reine Elizabeth", Bruxelles - 2010.

Regizoral, Järvi și-a proiectat finalul de program cu "Simfonia a IV-a" de Schumann, în care coregrafia dirijorală corporală pe care o stăpânește expresiv (și excesiv) a impus orchestrei o stare emoțională poetică, muzicienii tălmăcind impecabil și profesional viziunea dirijorului. *Orchestra simfonică Radio MDR din Leipzig* evoluează cu un simfonism de înaltă clasă, în care romantismul unește firesc, la indicațiile lui Järvi, arhitectura cvadripartită a lucrării într-un flux continuu ascendent.

Am constatat o altă concepție repertorială pentru al doilea concert - preferința pentru "șlagăre" repertoriale. Imaginile scenice redade cu umor în opera "Intermezzo" de Richard Strauss, sugerează ideile compozitorului pentru "Zwischenspielen-comedie burgheză cu interludii simfonice". Sonorități diverse, rafinat concepute și redade, asigură reușita acestor crâmpoie spectaculare pregătind, totodată, întâlnirea cu superbul șlagăr al jazzului simfonic creat de George Gershwin. Din nou, constatăm că Kristjan Järvi știe să-și aleagă colaboratorii - acum pianistul Stefano Bollani, renumit în concertele de gen jazzistic, un artist care investighează muzica trecutului recent, capabil a conferi o nouă viață operelor ce își trăiseră renumele în secolul trecut, menținându-și permanența în viața muzicală. Așa este "Rapsody in Blue" de Gershwin, interpretarea dovedind că solistul are o opinie personală privind expresia, vitalitatea și diversitatea jazzului, redade cu versatilitate concertantă. Spiritul improvizatoric nu-i este străin, Stefano Bollani dăruind publicului, printre suplimentele acordate, o versiune filtrată prin jazz a cântecului românesc de Iosif Ivanovici, "Barca pe valuri". Starea de bine a sălii de concert, arhiplină de melomani, în dialog cu *Orchestra simfonică Radio MDR din Leipzig*, condusă de Kristjan Järvi, s-a transferat apoi către finalul programului, cu splendida suită "Lacul lebedelor" de Ceaikovski.

O muzică deosebit de expresivă, cu evidente trimiteri dramaturgice, conferă acestei capodopere statutul de excepție în repertoriul baletului romantic, bază

pentru edificarea a numeroase creații ulterioare. Partitură care cuprinde atât sensurile narațiunii cât și pe cele ale esteticii mișcării dansante, „Lacul lebedelor”, supranumit și „Regele baletelor”, a beneficiat de versiunea concertantă a unei suite orchestrale menite a reaminti publicului unele dintre cele mai frumoase pagini ale acestei povestiri coregrafice. Alegerea lor depinde de celebritatea momentelor și de oferta simfonică apreciată de către numeroși dirijori. Järvi și Orchestra din Leipzig au dăruit întreaga lor forță creatoare pentru bucuria participanților la concertele Festivalului, cucerind un succes culminativ în manifestările RadiRo și demonstrând că directorul de Onoare al acestei ediții este un important dar și original

Orchestra Simfonică Radio MDR din Leipzig, dirijor Kristjan Järvi, Denis Kozhukhin – pian

foto: Alexandru Dolea

dirijor, capabil să asigure în plan internațional faima ansamblului simfonic Radio din Germania.

29 septembrie. Prime audiții și Concluzii pentru ultimele trei concerte ale Festivalului

Concepția programului ediției a III-a a Festivalului Internațional RadiRo reflectă o ascensiune a interesului și diversității acestui eveniment muzical din toamna lui 2016.

Familiarizați cu realizările interpretative ale *Orchestra Simfonice Radio ORF* din Viena, pe care melomanii bucureșteni le cunosc mai îndeaproape prin transmisiile radiofonice și o discografie de înaltă clasă, putem afirma că această întâlnire "în direct", din seara de joi 29 septembrie recomandă plus valoarea manifestărilor RadiRo, care se apropie de final. Tânărul dirijor Cornelius Meister, dirijor principal și director al Orchestrai, a răspuns invitației organizatorilor venind cu ansamblul pregătit repertorial pentru demonstrația concertantă din Studioul de concerte al Societății Române de Radiodifuziune. Muzicienii și-au asumat răspunderea de a veni la Festival cu prima audiție mondială a lucrării "Insule" prin care autorul Gerald Resch (prezent în sala de concert a Festivalului) răspunde solicitării adresate de dirijorul Cornelius Meister. Fiind audiată oficial prima oară în programul RadiRo, lucrarea a beneficiat de receptivitatea publicului românesc. Se alătură acestui emoționant eveniment și prezența pe podium a Maestrului viorii, Gidon Kremer, care și-a început cariera cu debutul la *Musikverein* din Viena, în anul 1970. În interpretarea sa, am ascultat tot o primă audiție la RadiRo, oferită Festivalului de Gidon Kremer, capabilă de a emoționa ascultătorii - "Concertul pentru vioară" de M.

Weinberg. Măiestria interpretului, replicile Orchestrei, justifică aplauzele entuziaste pentru punctul de vârf al vizitei *Orchestrai Simfonice Radio ORF* din Viena. În încheierea programului, execuția sincer romantică a

Cornelius Meister

foto: Alexandru Dolea

“Simfoniei I” de Sibelius, sub bagheta dinamică și temperamentală a lui Cornelius Meister, a dovedit capacitatea de performanță a ansamblului oaspete.

30 septembrie. Debutul unui tânăr maestru, Leo Hussain, la ONR

Organizatorii Festivalului RadiRo și-au manifestat totală încredere în arta interpretativă a lui Alexandru Tomescu, muzicianul care de mai mulți ani cântă pe celebra vioară *Stradivarius Elder-Voicu*. Unanima apreciere a melomanilor a marcat interesul maxim pentru audiția interpretării, în penultima seară festivalieră, a “Concertului pentru vioară și orchestră op.14” de Samuel Barber. Cunoaștem capacitatea sa creatoare, pătrunderea ideilor ce animă partiturile abordate, cu sens și sensibilitate, muzica lui Barber fiind fericit tălmăcită într-o reușită colaborare de interes artistic cu dirijorul Leo Hussain – debut la ONR. Șef de orchestră atestat în România la recente Festivaluri Internaționale “George Enescu”, muzician de o abilitate remarcabilă în relația cu ansamblurile muzicale, Hussain, și-a consolidat viziunea interpretativă în lumea simfonicele și teatrelor lirice (bucureștenii l-au aplaudat în operele “Wozzeck” de Alban Berg și “Oedipe” de George Enescu). Pentru RadiRo, Hussain propunea “Interludiile marine” din “Peter Grimes”, din dorința de a aduce în sala de concert imaginea tulburătoare a mării, creată de sonoritățile Orchestrei Naționale Radio cu care a lucrat, imagine care i-a stimulat plastica expresivă, urmând intențiile lui Benjamin Britten. Ultima lucrare a programului, “Simfonia a II-a, op. 73” de Johannes Brahms, deschidea audiției un alt orizont, epopeic și monumental. Cu un simț muzical rafinat în regulile arhitectonicii orchestrale, Leo Hussain a preluat de la maeștrii cu care a studiat, mijloacele abordării simfonismului brahmsian. Urmându-i gestica și

tensionarea expresivă, Orchestra Națională Radio își păstrează astfel competitivitatea impusă în primul concert de Cristian Măcelaru. În tripticul Britten-Barber-Brahms, tălmăcit de bagheta lui Leo Hussain, la momentul primei sale relații cu ansamblul românesc, în a opta seară simfonică a Festivalului, ONR și-a continuat ascensiunea valorică, alături de oaspeții celei de a III-a Ediții.

1 octombrie. Final de Festival RadiRo cu simbol de “soare răsare”

De la Shenzhen la Londra, de la Leipzig la Oslo sau Viena călătoria a transformat Bucureștiul în locul de întâlnire al melomanilor, cu participări radiofonice media în întreaga lume. A existat o anume “dramaturgie” spectaculară care aduce în concertul final excelența formației *BBC Concert Orchestra*, ce a susținut, pentru prima dată în Sala Radio, manifestarea de închidere a celor nouă seri festivaliere. Dirijorul Barry Wordsworth, director de onoare al acestei prestigioase orchestre, a gândit un program “Mozaic” în care istoria muzicii se întâlnește cu divertismentul, adăugând momente de neuitat în memoria ascultătorilor. Formulele desfășurate în interpretări variate au demonstrat, așa cum spunea Ovidiu Miculescu, președinte Director General Radio România, că “*RadiRo este un semnal viu și dinamic...singură muzica are darul formidabil de a depăși toate frontierele!*”

Simfonismul romantic marchează deschiderea expresivă cu sonoritățile Uverturii “Carnavalul roman” de Berlioz. Măiestria unește miraculos grandoarea temei lui Purcell cu inventica creatoare a lui Britten. Descoperim, ca și în programele altor orchestre, specificitatea națională sau folclorică, viguroasă în “Rodeo” de Copland, rafinat prelucrată aluziv de G. Barker în “Concertul său într-un act” (redat dezinvolt de către Charles Mutter, director adjunct al *BBC Concert Orchestra*, care și-a ocupat apoi locul de concertmaistru al ansamblului) sau “Concertul nr.1 pentru flaut” de M. Arnold (solistă

Orchestra Națională Radio, dirijor Leo Hussain, Alexandru Tomescu – pian

foto: Alexandru Dolea

flautista cu origini germano române, Ileana Ruhemann, flautist principal al *BBC Concert Orchestra*, interpretă în formația acestei serii. La un nivel specific internațional al *BBC Concert Orchestra*, artiștii britanici își împlinesc misiunea cu generozitate, oferind publicului, în supliment, un aranjament al “Ciocârliei” noastre. Pentru că un final de Festival aduce voia bună în mijlocul celor care au interpretat muzica și cei care le-au urmărit cu bucurie reușitele, aplaudând entuziaști fiecare performanță muzicală, programul bitanicilor s-a încheiat cu muzica lui Maxwell Davies având ca subiect o nuntă pe arhipelagul scoțian. Piesa lui Maxwell Davies s-a încheiat cu un cântec de cimpoi (solist Robert Jordan) pe care compozitorul îl descrie ca un “simbol al soarelui răsare”. Nimic mai potrivit ca urare de viitor fericit pentru Radio România, în așteptarea ediției a IV-a RadiRo.

Grigore CONSTANTINESCU